

Yıl: 2, Sayı: 4, Eylül 2015, s.466-479

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Okay DEMİR¹

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİN BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİ KULLANMA DURUMLARI VE BUNUN ÖĞRETİME ETKİSİ (NİTEL BİR ÇALIŞMA)²

ÖZET

Eğitim sisteminin en hayati dönemi olarak isimlendirilebilecek okul öncesi eğitim, diğer tüm eğitim basamaklarında olduğu gibi ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yapılandırılması gereken ilk basamak olarak karşımıza çıkmakta ve bu basamakta bilişim teknolojilerinin kullanımı önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumları ve bunun öğretime etkisini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden “fenomenoloji” deseninden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden, “ölçüt örnekleme” yöntemiyle belirlenen 30 okul öncesi öğretmeni, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımı ile toplanmış, verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın önemli bulgularından bazılarına bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sınıflarında eğitim ve öğretim teknolojisi olarak bilgisayar ve TV kullandığı, çoğu öğretmenin sınıflarında bilişim teknolojilerini etkin kullandığı ve bu durumun öğrencilerin ilgi ve dikkat düzeylerini olumlu yönde etkilediği, bununla birlikte öğretmenlerin bilişim teknolojilerinin yaygınlaşması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim, Bilişim teknolojileri, Okul öncesi öğretmenleri

PRE-SCHOOL THEACHERS' SITUATION OF USING THE INFORMATION TECHNOLOGY AND THE INFLUENCE OF THIS TO TEACHING (A QUALITATIVE STUDY)

ABSTRACT

Pre-school education which could be named as the most crucial period of the education system, as in all other education steps, confronts us as the first step requiring a systematic and scientific organization and it is important to use information technology on this step. The aim of the present study was to search the pre-school teachers' situation of using the information technologies and the influence of this to teaching.

¹ İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim A.B.D. Doktora Öğrencisi, okay4425@gmail.com

² Bu çalışma, 7-9 Mayıs 2014 tarihleri arasında Gaziantep'te düzenlenen 3. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde sunulan sözlü bildirinin revize edilmiş halidir.

The phenomenology design, among the qualitative methods, was used in the study. 30 preschool teachers determined by criterion sampling among the purposeful sampling made up the working group of the study. The data of the study were collected with the method of standardized open-ended interview approach and descriptive analysis was used in the analyses of datum. When some of the important findings looked: most teachers use the information technologies effectively, this affects students' interest and attention levels positively and teachers think that information technologies should become widespread.

Keywords: Pre-school education, information technologies, pre-school teachers.

GİRİŞ

İnsanın gelişim öyküsü doğum öncesi dönemden başlayarak yaşam sonlanıncaya kadar devam eden, birçok unsurun etkilediği, birikimsel yapıya sahip ve genel olarak tüm insanlarda aynı aşamaları içermekle birlikte yine de her insanda farklı gözlemlenen bir doğal süreçtir. Bu süreçte fizyolojik ve psikolojik faktörler çoğu kez iç içe girmekte ve gelişimin doğasını karşılıklı olarak etkilemektedir (Aydın, 2002).

Okulöncesi eğitim, 0-72 ay çocuklarının gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini destekleyen kendilerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim sürecidir (Koçak, 2001). Çocuğa erken yaşlarda sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki öğrenim yaşantısının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşamını da bilinçlendirecek güçtedir. Tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken okul öncesi eğitim hizmeti, tüm eğitim sisteminin en can alıcı dönemidir (Arı, 2003,akt: Çakmaz, 2010). Çocuğun gelişimi ile ilgili olarak ortaya çıkan birçok eksik durumun ya da aksaklığın genellikle okul öncesi dönemde yapılan hatalarla ilgisi olduğu bilinmektedir (Demoulin, 1997,akt.Çakmaz, 2010). Hierdeis'e göre okulöncesi eğitimin amacı ailenin yanında çocuğun toplumsallaşmasına yardımcı olmak suretiyle yaşadığı toplumla uyumlu hâle getirmek, kişiliğini geliştirmek ve ilerideki okul yaşamı için gerekli olan temel bilgi ve becerileri sağlamaktır (Arslan, 2005).

Bilişim teknolojilerinin gündelik hayatta kullanımının inanılmaz boyutlara ulaşması kaçınılmaz bir biçimde eğitim ortamlarını da etkilemektedir. Eğitim ortamı, eğitsel iletişim ve etkileşimin meydana geldiği, öğrencinin konu ile iletişim ve etkileşim içerisinde bulunduğu personel, araç-gereç, organizasyon ve donanım öğelerinden oluşan eğitsel çevre olup, eğitim teknolojisinin sekiz ögesinden birisidir (Alkan, 1992). Doğdu ve Arslan'a (1993) göre, "eğitim teknolojisi ilke ve yöntemleri araçla bütünleşmedikten sonra, o aracın etkililiğinden ve işlemin sonucundan verim beklenemez." Eğitim ortamlarında yaygınlaşan bilişim teknolojileri okul öncesi dönemde de oldukça önemlidir. Çocuklar, eğitim-öğretim ortamına ilk adım attıkları okul öncesi dönemden itibaren birçok teknolojik gelişmeyle karşı karşıya gelmektedir. Bilişim ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi, öğrenme deneyimini yeniden tanımlama gereğini doğurmuş ve öğrenciler ile eğitim deneyimi arasındaki etkileşimin daha anlamlı, daha etkili ve daha verimli olabilmesi için yeniden tasarlanması gereğini ortaya çıkarmıştır (Çakaloz, 2008; Prensky, 2001).

Okul öncesi programındaki kazanımların öğrencilere sunulmasında, teknoloji ürünlerinden yararlanılması büyük önem taşımaktadır. Çünkü öğrenilenlerin % 83'ü görme, % 11'i işitme, %

3,5'i koklama, % 1,5'i dokunma, % 1,0'ı da tatma yaşantılarıyla öğrenilmektedir. Ayrıca bir öğrenme etkinliği ne kadar çok duyu organına yönelik olarak gerçekleştirilirse öğrenme daha kalıcı izli olmakta, unutmada da o kadar geç olmaktadır (Yürütücü, 2002). Bu nedenle, okul öncesi öğretmenlerinin de buldukları eğitim ortamlarında bilişim teknolojilerini kullanmaları, verdikleri eğitimin kalitesini arttırması ve çocuğun yaşama hazırlandığı bu ilk eğitim hayatında bu teknolojileri tanıyarak ve hayatıyla bütünleştirerek devam etmesi oldukça önemlidir.

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma durumlarını belirlemek ve bu durumun öğretim faaliyetlerine etkisini incelemek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumları nedir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme-öğretme etkinliklerinde bilişim teknolojilerini kullanırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Okul öncesi öğretmenleri öğrenme-öğretme etkinliklerinde bilişim teknolojilerini kullanmanın faydalarına ilişkin neler düşünmektedir?

YÖNTEM

Bu araştırmada ayrıntılı ve derinlemesine veri toplama, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenme, mevcut durumları anlama ve açıklama amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenolojik çalışma, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlar (Creswell, 2013). Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırma Malatya ili Merkez ilçesinde bazı ilkököl ve anaokullarda çalışan okul öncesi öğretmenleri ile yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden, "Ölçüt Örnekleme" yöntemiyle belirlenen 15 okul öncesi öğretmeni, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Polkirkhorne (1989) araştırmacıların mülakatları fenomeni bütünüyle deneyimleyen ve sayıları 5 ile 25 kişi arasında değişen bireyler ile yapılması gerektiğini belirtmektedir (Akt.Creswell, 2013). Ölçüt örneklemede önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumlar çalışılır ve ölçütler araştırmacı tarafından da oluşturulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada ölçütler, "Eğitim Fakültesi okul öncesi bölümü mezunu olmak ile araştırmaya katılmaya gönüllü olma" olarak belirlenmiştir. Etik sorunları gidermek amacıyla görüşme yapılan öğrencilerin kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve araştırma raporlaştırılırken öğretmenlere kod isimleri (Ayşe, Ali gibi) verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Öğretmenin Kod İsmi	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Teknoloji Kullanımı ile İlgili Eğitim Alma
Ayşe	Kadın	1-5 yıl	Evet
Ali	Erkek	6-10 yıl	Hayır
Hasan	Erkek	1-5 yıl	Hayır
Fatma	Kadın	6-10 yıl	Hayır
Seda	Kadın	6-10 yıl	Evet
Murat	Erkek	1-5 yıl	Evet
Sercan	Erkek	1-5 yıl	Evet
Öner	Erkek	1-5 yıl	Evet
Onur	Erkek	6-10 yıl	Evet
Özlem	Kadın	6-10 yıl	Hayır
Nida	Kadın	1-5 yıl	Evet
Nurhan	Kadın	1-5 yıl	Hayır
Sedef	Kadın	6-10 yıl	Evet
Elif	Kadın	1-5 yıl	Evet
Salih	Erkek	1-5 yıl	Hayır

Araştırma fenomenoloji desenine dayalı olarak gerçekleştirildiğinden veri toplama aracı olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımı ile toplanmıştır. Bu yaklaşım, dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur (Patton, 1987: akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşme sorularının hazırlanmasında alanyazın taranmış oluşturulan soruların kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuş (EPÖ alanından iki ve okul öncesi bölümünden üç) öneri ve eleştiriler doğrultusunda görüşme formunda yer alan sorulara son şekli verilmiştir. Soruların anlaşılabilirliğine ilişkin dört öğretmen ile ön görüşmeler yapılarak soruların anlaşılabilirliği gözden geçirilmiş ve anlaşılmayan soru olmadığı belirlenmiştir. Araştırmada yapılan görüşmelerde, öğretmenler tarafından ses kayıt cihazının kullanımı kabul edilmediğinden elde edilen verilerin bir kısmı notlar alınarak, bir kısmı ise öğretmenlerin yazılı olarak iletmesi biçiminde kayıt altına alınmıştır. Literatürde bir görüş birliği olmasa da kaset kaydının açık uçlu görüşmelerdeki avantajı bilinmekle beraber koşullar kayıt yöntemini belirlemektedir. Kayıt yöntemi duruma göre değişebilir. Duruma özgü koşulların baskısı, görüşme yapılacak kişinin işbirliğine hazır oluşu, onayı ve seçilen görüşme türü açısından durumun değerlendirilmesi gerekir (Punch, 2011).

Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde, veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem

süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Geçerlik ve güvenilirlik kapsamında yapılan çalışmalar; iç geçerlik ya da inanırlığın sağlanmasında yaygın olarak kullanılan stratejilerden biri “üye kontrolü” ya da “üye sorgulamasıdır.” Katılımcı doğrulaması da denilen bu strateji, verilerin sağlandığı ya da mülakat yapılan kişilerden bazılarında ulaşılmaması ve ortaya çıkmaya başlayan bulgular hakkında onlardan geri bildirim istenmesini öngörür (Merriam, 2013). Bu kapsamda yapılan deşifreler ve elde edilen bulguların bir kısmı katılımcılara okutularak üye sorgulaması yapılmış ve onayları alınmıştır. Nitel araştırmalarda istatistiksel anlamda genellenebilirlik (tesadüfi örneklemeden evrene) sağlanması mümkün olmasa da, bu bir nitel çalışmadan hiçbir şey öğrenilemez demek değildir (Merriam, 2013). Şencan’a (2005) göre, aktarılabilirlik özelliğinin yükü araştırmacıdan çok, aynı yöntemi kullanarak araştırmayı tekrar etmek isteyen diğer araştırmacıların üzerindedir. Bu bağlamda, araştırmanın aktarılabilirliğini sağlamak için; araştırmanın modeli, veri kaynakları, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı bir biçimde tanımlanmaya çalışılmıştır.

İç güvenirliliği sağlamada kullanılan stratejilerden biri, toplanan verilerin öncelikle betimsel bir yaklaşımla doğrudan sunulmasına ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:262). Bu bağlamda, araştırmada kullanılan görüşmelerde yer alan veri birimlerinden alıntılar yapılarak temalar açıklanmaya çalışılmıştır. Güvenirliliğe ilişkin sorunları gidermek amacıyla, veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmış, kodlamalar arasındaki uyum yüzdesi hesaplanmış (uyum yüzdesi=uyum miktarı x 100/uyum+uyumsuzluk miktarı) ve uyum yüzdesi %80 bulunmuştur. Şencan’a (2005) göre, uyum yüzdesinin %70 ve üstü olması gerekmektedir.

Araştırmalarda dış güvenirliliğin sağlanmasında çeşitli önlemler alınabilir. Bunlardan bazıları (Yıldırım ve Şimşek, 2011:260-261): katılımcıların tanımlanması, elde edilen verilerin analizinde kullanılan kavramsal çerçeve ve varsayımların tanımlanması ile veri toplama ve analiz yöntemlerine ilişkin açıklamaların yapılmasıdır. Bu kapsamda, araştırmada veri kaynakları tanımlanmış, benzer araştırma yapan kişilerin veri kaynaklarını belirlemelerinde yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmüştür. Elde edilen bulguların da literatürle tartışılması da teyit edilebilirlik açısından önem taşımaktadır.

BULGULAR VE YORUM

Yöneltilen her bir soru sırasıyla yazılarak elde edilen bulgulara ilişkin analiz ve alıntılar aşağıda verilmiştir.

Soru 1: “*Hangi teknolojik araç ve gereçleri okulunuzda kullanıyorsunuz?*”

Katılımcıların soru 1’e verdikleri cevaplar aşağıda Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Soru 1 İçin Katılımcıların Verdikleri Cevapların Analiz Sonuçları

Katılımcılar	TV	Bilgisayar	DVD	Projeksiyon	Radyo	İnternet	Yazıcı	Cep Telefonu	Fotokopi Makinası	VCD	CD
Ayşe	x	x		x	x	x		x		x	x
Ali	x	x		x	x				x		
Hasan	x	x	x				x		x		x
Fatma	x			x	x						x
Seda	x	x				x	x	x	x		x
Murat		x				x					x
Sercan	x	x	x			x	x		x		x
Öner		x		x		x	x				
Onur	x	x				x	x			x	
Özlem	x	x				x	x				x
Nida	x	x				x	x		x		x
Nurhan	x	x		x		x	x		x		x
Sedef	x	x				x			x		x
Elif	x	x		x	x		x	x	x		x
Salih	x	x			x	x					

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin genel itibarıyla kullandıkları teknolojik araç ve gereçler, TV, bilgisayar, DVD, projeksiyon, radyo, internet, yazıcı, cep telefonu, fotokopi makinası, VCD ve CD olarak belirlenmiştir. Tablodan hareketle araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir kısmının DVD, projeksiyon, radyo, VCD ve cep telefonunu diğer teknolojik araçlara oranla daha az kullandıkları söylenebilir.

Soru 2: “Bilişim teknolojilerini ne kadar etkin kullanmaktasınız? Örneklerle açıklayın.”

Katılımcıların soru 2’ye verdikleri cevapları “Etkin kullananlar ve örnekleri” ile “Etkin kullanmayanlar ve gerekçeleri” olmak üzere 2 ayrı kategori de değerlendirebiliriz. Öğretmenlerin önemli bir kısmı (n=10) bilişim teknolojilerini etkin kullandığını belirtirken bir kısmı (n=5) etkin olarak kullanmadığını belirtmektedir.

Bilişim teknolojilerini etkin olarak kullanan öğretmenlerin örnekleri incelendiğinde, öğrencilere internette konu ile ilgili filmler izlettirdikleri, resimler gösterdikleri, okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinde bilgisayardan yararlandıkları, hikâyeleri bilgisayardan dinledikleri, özel günlerde bilgisayarda etkinlik hazırladıkları, kavram, sayı vs. öğretiminde bilgisayardan, TV ve projeksiyondan yararlandıkları bulgulanmıştır. Alıntılara baktığımızda;

“İmkânlarım olduğu sürece gayet etkin bir şekilde kullandığımı düşünüyorum. Mesela bizzat hazırladığım slaytlar var. İster görsel olarak, ister işitsel olarak çocuklara sunuyorum. Hatta bunu yarışma şeklinde çeşitli sorularla yaptığımda çocukların çok hoşuna gidiyor.” (Hasan)

Başka bir katılımcı ise (Ayşe) bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullandığını şu sözlerle anlatmaktadır:

“Etkinliklerin içerisine yerleştirebilecek her materyalle birlikte kullanmaktayım. En etkin olarak Fen etkinliklerinde bilgisayar, TV ve projeksiyondan destek alarak dersimi işlemekteyim. Aynı şekilde matematik etkinliklerinde de bu araç ve gereçlerin hem görsel hem de işitsel özelliklerinden faydalaniyorum.”

Bilişim teknolojilerini etkin kullanmayan öğretmenlerin kullanmama gerekçelerine baktığımızda, bilişim teknolojilerinin okulda bulunmadığı, kalabalık sınıflarda bilişim teknolojilerini kullanmanın zorluğu görülmektedir. Alıntılara baktığımızda;

“Kalabalık gruplarda bilgisayar ekranı yeterli görsellik sağlamadığı için kavram öğretiminde kullanamıyoruz.” (Salih)

Başka bir katılımcı da (Fatma) sınıf mevcutlarının kalabalık oluşundan bilişim teknolojilerini etkin kullanamadığını söylemektedir.

“Genellikle bilgisayarı kullanıyoruz ama sınıf kalabalık olduğu için etkin bir şekilde kullandığımız söylenemez. Bilgisayarı sinevizyon odasında slayt gösterimi yapmakta kullanıyoruz.”

Soru 3: *“Bilişim teknolojilerini en çok hangi etkinlikleri uygularken kullanıyorsunuz?”*

Katılımcıların soru 3’e verdikleri yanıtların çoğu benzer olmakla birlikte farklı noktaları belirtenler de bulunmaktadır. Öğretmenler bilişim teknolojilerini, Türkçe, Müzik, Fen ve Matematik derslerindeki etkinlikleri uygularken, çocuk gelişim raporlarını yazmada, eğitici filmler seyrettirmede, okuma-yazma ve drama çalışmalarında ve kavram öğretiminde kullandıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda örnek alıntılar yer almaktadır:

“...bilişim teknolojilerini Türkçe dil etkinliklerinde, müzik etkinliklerinde, Fen ve Matematik etkinliklerinde kavram öğretiminde vs. kullanıyorum. Ayrıca drama etkinliklerinde ve rahatlama çalışmalarında da kullanıyorum.” (Onur)

“Bilişim teknolojilerini Türkçe etkinliği, Fen ve Matematik etkinliklerini uygularken görselliği ön planda tutmak için uyguluyorum.” (Nida)

“ Özellikle Türkçe etkinliklerinde eğitici filmler ve animasyonlar izletmede, ayrıca müzik etkinliklerinde ve şarkılı oyunlarda bilişim teknolojilerinden yararlanıyorum.” (Sedef)

Soru 4: *“Bilişim teknolojilerinin öğretimde kullanılmasında nelere dikkat ediyorsunuz?”*

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanmada dikkat ettikleri hususlar şunlardır:

- Çocukların ilgi ve yaş gruplarına uygunluğu
- Konuyla bağlantılı olması
- Teknik sorunlarla karşılaşmamak için ön hazırlık

- Fiziksel ortamın uygunluğu
- Aktif katılımı teşvik etmesine
- Kullanışlılık ve anlaşılabilirlik
- Amaca uygunluk

Örnek alıntılar aşağıda verilmiştir.

“Bilişim teknolojilerini öğretimde kullanırken çocukların ilgisini çekmeye, gelişimde birçok alana hitap etmesine ve görsel olarak olabildiğince çekici olmasına dikkat ediyorum.” (Elif)

“Bilişim teknolojilerini öğrencilerin dikkatlerini çekecek, merak edecekleri, eğlenerek öğrenecekleri özellikte olmasına dikkat ediyorum. Yaş grubu ve hazırbulunuşluklarına göre etkinlikleri seçiyorum.” (Nurhan)

Soru 5: *“Bilişim teknolojilerinin kullanımında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”*

Katılımcıların soru 5'e verdikleri yanıtları “sorun yaşayanlar” ve “sorun yaşamayanlar” olmak üzere 2 kategoride değerlendirebiliriz. Öğretmenlerin büyük kısmı (n=11) bazı sorunlar yaşadığını belirtirken bir kısım öğretmen (n=4) ise sorun yaşamadığını söylemektedir. Bilişim teknolojilerini kullanmada sorun yaşayan öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar şunlardır:

- Bazı programların zorluğu
- Bilgisayara virüs girmesi
- Aradığını bulamamak
- Web siteleri ile ilgili sorunlar
- Kendini yetersiz hissetmesi
- Okul ve sınıfta bulunmaması
- Öğrencilerin teknoloji bilgilerinin zayıflığı

“...sınıfımızda teknolojik araçların yokluğu büyük bir sorun. Bu araçların okul ortamında daha çok kullanılmasının çocuk hayatında çok önemli olduğunu düşünüyorum.” (Murat)

“ Özellikle bilgisayar kullanırken bilgisayar hakkında yeterli bilgim olmadığı için program ya da etkinlik indirmekte zorlanıyorum. Bilgisayar bozulduğunda ya da donduğunda sorunu bulmakta zorlanıyorum.” (Öner)

Öğretmenlerin bir kısmı (n=4) ise bilişim teknolojilerini kullanırken herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmektedir. Örnek alıntılar:

“ Şimdilik herhangi bir sorun yaşamadık” (Ayşe)

“ Şu ana kadar herhangi bir sorunla karşılaşmadım” (Ali)

“ Genel olarak bir sorun ile karşılaşmıyorum. Kısa aralıklarla teknik sorunlar yaşayabiliyoruz ama hemen çözülüyor.” (Sercan)

Soru 6: “Bilişim teknolojileri kullanıldığında öğrencilerin ilgi ve dikkat dereceleri nasıldır?”

Katılımcıların soru 6’ya verdikleri yanıtları “tamamen olumlu etkiler” diyenler ile “olumlu ancak kısa süreli” olmak üzere iki ayrı kategoride değerlendirebiliriz.

Öğretmenlerin önemli bir kısmının (n=12) bilişim teknolojilerini kullandıklarında öğrencilerin ilgi ve dikkat derecelerinin son derece olumlu etkilendiğini düşündükleri görülmektedir. Örnek alıntılar:

“...teknolojiyi kullanmak çocuklar için son derece önemli. Bu şekilde etkinliklerle daha çok ilgileniyorlar. Ayrıca hem görsel hem de işitsel alanlara hitap ettiğinden çocuklarda daha kalıcı oluyor.” (Ali)

“Çocukların öğrenme düzeyi en üst derecede olmakta ve ilgi çekmektedir.” (Ayşe)

“Görsellik çocuklarda daha etkili ve kalıcı olmaktadır. Bu sayede ilgi ve dikkatlerini daha çok yoğunlaştırıyorlar.” (Sercan)

Öğretmenlerin bir kısmı (n=3) ise bilişim teknolojileri kullanıldığında öğrencilerin ilgi ve dikkat derecelerini etkili ancak kısa süreli olarak değerlendirmektedir. Örnek alıntılar:

“Etkili fakat kısa süreli buluyorum.” (Nida)

“Küçük yaş grubu olduğu için ilgi ve dikkat dereceleri çok uzun değil” (Onur)

“...4 yaş grubu olduğu için ilgi ve dikkat süreleri daha kısa oluyor. Bir süre sonra dikkatleri dağılabiliyor ve kendi aralarında konuşmaya başlıyorlar.” (Özlem)

Soru 7: “Bilişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanımının ne gibi yararları bulunmaktadır?”

Bu soruda öğretmenlerin çoğunun görüşleri arasında paralellik olmakla beraber yanıtlarının tematik yansıması şu şekildedir:

- Duyulara hitap ederek ilgi ve dikkati artırması
- Kalıcı öğrenmeyi sağlaması
- Öğretmene sağladığı kolaylık
- Çocukların teknoloji ile tanışması
- Algıyı kolaylaştırması
- Eğitici ve eğlenceli olması
- Somutlaştırma
- Zamandan tasarruf
- Bilgiye kolay ulaşma

“Bilişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanımı kalıcı öğrenmeleri sağlıyor. Sözel bilgi görsel olarak pekiştirildiğinden çocuklara daha çok faydalı oluyor.” (Hasan)

“Görsellik ön planda olduğundan öğrenmeler kalıcı olmakta, çocukların renk, şekil ve kavramları daha iyi algılamaları sağlanmaktadır.” (Seda)

“Bilişim teknolojilerinin kullanımı öğretmene kolaylık sağlamaktadır. Çocukları teknoloji ile tanıştırmaktadır. Ayrıca verilen bilgiler de daha kalıcı olmaktadır.” (Sedef)

Soru 8: *“Bilişim teknolojilerinin öğretimde kullanılmasıyla ilgili önerileriniz nelerdir?”*

Bu soruda da öğretmenlerin çoğunun görüşleri arasında paralellik olmakla beraber yanıtlarının tematik yansımaları şu şekildedir:

- Her sınıfta mutlaka bilgisayar ve projeksiyon olmalı, sınıflar bilişim teknolojileriyle donatılmalı
- İnternet erişimleri kolaylaştırılmalı
- Çocukların seviyeleri gözetilmeli
- Okul kitaplıklarına eğitici CD’lerin yerleştirilmesi
- Bilişim teknolojileri dersinin okul öncesi dönem seviyesine uygun olarak getirilmesi
- Teknolojilerin yetişkin denetiminde kullanılması gerekliliği

Örnek alıntılara baktığımızda;

“...öğretmen lider olup kullanıma katıldığında çok verimli olduğunu düşünüyorum. Böyle yapılırsa çok daha eğlenceli bir hal alıyor. Çocuklar bu sisteme alıştığında onlara da seviyelerine göre liderlik yaptırılabilir. Örneğin bir slaytı yönetip seviyelerine göre sunular yaptırma gibi.” (Ali)

“Çocukların bütün gelişim alanları göz önünde bulundurularak özellikle sosyalleşmelerine engel olmayacak düzeyde kullanılmalı.” (Sercan)

“Donanım ihtiyaçlarımız tamamlanırsa daha etkin olabiliriz. Yalnız çocuğun gelişimi açısından belirli bir sınırdan sonra kullanılması daha iyi olur. Çünkü bu yaş dönemindeki çocuklar için yarardan çok zarar verebilir. Kısa süreli olursa daha dikkat çekici ve daha öğretici olur.” (Murat)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma durumları ve bunun öğretime etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sınıflarında eğitim ve öğretim teknolojisi olarak bilgisayar ve TV kullandığı belirlenmiştir. Bu kapsamda yapılan araştırmalar genel itibarıyla incelendiğinde, bilgisayar ve projeksiyon cihazının derslerde kullanılan donanımların başında geldiği ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanabilmenin gerekliliğini belirttikleri görülmektedir (Adıgüzel, 2010; Aktay ve Güven Aktay, 2015; Baydaş, Gedik ve Göktaş 2012). Öğretmenlerin bu teknolojik araçları kolay ulaşılabilir olarak algıladıkları ve kullanabildikleri söylenebilir. Sabancı ve Ömeroğlu (2015) da, okul öncesi öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma ve deneyimleme durumlarıyla ilgili yapmış oldukları durum çalışmasında, öğretmenlerin orta düzeyde bilişim teknolojilerini kullandıklarını ve bu durumun olumlu sınıf iklimi oluşumuna yol açtığını belirlemişlerdir. Bilişim teknolojilerinin kullanımı ile ilgili okulöncesi öğretmenlerinin yanında diğer branş öğretmenlerinin de olumlu tutumlara sahip olmalarına ilişkin araştırmalar da bulunmaktadır (Karataş, Alcı ve Karabıyık, 2015; Yavuz Mumcu ve Dönmez Usta, 2014; Yılmaz, Üredi ve

Akbaşı, 2015). Sandberg (2002) ise okul öncesi öğretmenleri ile yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin sınıflarında bilgisayar kullanmanın önemine inandıklarını, bilgisayar kullanımının çocukların gelişim seviyelerini olumlu etkilediğini, öğrenmede bilgisayar kullanmanın önemli bir enstrüman olduğunu belirlemiştir. Bilişim teknolojilerini etkin olarak kullanan öğretmenlerin örnekleri incelendiğinde, öğrencilere internetten konu ile ilgili filmler izlettirdikleri, resimler gösterdikleri, okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinde bilgisayardan yararlandıkları, hikâyeleri bilgisayardan dinlettikleri, özel günlerde bilgisayarda etkinlik hazırladıkları, kavram, sayı vs. öğretiminde bilgisayardan, TV ve projeksiyondan yararlandıkları görülmektedir. Araştırma bulgularıyla benzer şekilde, Gök, Turan ve Oyman (2011) okul öncesi öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumlarına ilişkin görüşlerini incelediği araştırmalarında çoğu öğretmenin bilişim teknolojilerini aktif olarak kullandığını belirlemiştir.

Bilişim teknolojilerini etkin kullanmayan öğretmenlerin gerekçelerine bakıldığında, bilişim teknolojilerinin okulda bulunmadığı, kalabalık sınıflarda bilişim teknolojilerini kullanmanın zor olduğunu belirttikleri görülmektedir. Burgul ve Yagan (2008), okul öncesi eğitim sürecinde teknolojik uyum düzeyini inceledikleri araştırmalarında, bilişim teknolojilerinin okullarda yeter sayıda olmadığını belirlemiştir. Benzer biçimde Çakmaz (2010) da okul öncesi öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini kullanma durumunu incelediği araştırmasında, öğretmenlerin eğitim teknolojileri bakımından yeterliklerinin, teknoloji kullanımlarında etkili olduğunu, öğretmenlerin bazı teknolojileri tanımadıkları ve bu teknolojilerinin bir kısmının okullarında bulunmadığını belirlemiştir. Bunun dışında, öğretmenlerin büyük kısmının bilişim teknolojilerini kullanma ile ilgili; bazı programların kullanımlarının zorluğu, bilgisayarlara virüs girmesi, bilgisayarlarda aradığını bulamamak, web siteleri ile ilgili sorunlar, öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissetmesi, öğrencilerin teknoloji bilgilerinin zayıflığı gibi sorunlar yaşadıkları; çok az öğretmenin bilişim teknolojilerinin kullanımıyla ilgili herhangi bir sorun yaşamadığı belirlenmiştir.

Öğretmenlerin çoğunun, sınıfta bilişim teknolojileri kullanıldığında öğrencilerin ilgi ve dikkat derecelerinin son derece olumlu etkilendiğini düşündükleri, diğer öğretmenlerin bilişim teknolojileri kullanıldığında öğrencilerin ilgi ve dikkat derecelerini etkili ancak kısa süreli olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Kacar (2006) da, okul öncesi eğitimde bilgisayar destekli eğitimin rolünü incelediği araştırmasında geleneksel eğitime oranla, bilgisayar destekli eğitimin öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu belirlemiştir. Bu durumun farkında olan öğretmenlerin bilişim teknolojilerini en çok Türkçe, Müzik, Fen ve Matematik derslerindeki etkinlikleri uygularken, çocuk gelişim raporlarını yazmada, eğitici filmler seyrettirmede, okuma-yazma ve drama çalışmalarında ve kavram öğretiminde kullandıkları; öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanmada dikkat ettikleri hususların; çocukların ilgi ve yaş gruplarına uygunluğu, konuyla bağlantılı olması, teknik sorunlarla karşılaşmamak için ön hazırlık, fiziksel ortamın uygunluğu, aktif katılımı teşvik etmesi, kullanışlılık, anlaşılabilirlik, amaca uygunluk olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin bilişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanımının duylara hitap ederek ilgi ve dikkati artırması, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, öğretime sağladığı kolaylık, çocukların teknoloji ile tanışması, algıyı kolaylaştırması, eğitici ve eğlenceli olması, somutlaştırma, zamandan tasarruf, bilgiye kolay ulaşma gibi yararlarının olduğunu düşündükleri ve bilişim teknolojilerinin öğretimde kullanılmasıyla ilgili önerilerinin; her sınıfta mutlaka bilgisayar ve projeksiyon olmalı, sınıflar bilişim teknolojileriyle donatılmalı, internet erişimleri kolaylaştırılmalı, çocukların seviyeleri

gözetilmeli, okul kitaplıklarına eğitici CD'lerin yerleştirilmesi, bilişim teknolojileri dersinin okul öncesi dönem seviyesine uygun olarak getirilmesi, teknolojilerin yetişkin denetiminde kullanılması gerekliliği şeklinde olduğu belirlenmiştir. Plowman ve Stephen (2006) ise, okul öncesi dönemde teknoloji ve öğrenme üzerine yaptıkları çalışmada, çocukların teknoloji kullanımını geliştirmek için uygulayıcıların pedagojik bilgilerini geliştirmesi gerektiği, çocukların teknoloji yoluyla daha iyi öğrendikleri, çocukların tarafından gerçekleştirilen aktivitelerde ve oyunlarda onlara etkileşimli bir şekilde rehberlik edilmesi gerektiğini belirlemişlerdir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanılarak şu öneriler getirilebilir:

1. Öğretmenler temin edebildikleri müddetçe bilgisayar ve TV dışındaki öğretim teknolojilerini de kullanmalıdırlar.
2. İdareciler ve öğretmenler iş birliği içinde sınıf içinde gereken eğitim-öğretim teknolojilerinin çeşitliliğini sağlamalıdırlar.
3. Bilişim teknolojilerinin daha sağlıklı kullanılabilmesi için okullarda sınıf mevcutları kabul edilebilir bir seviyeye çekilmelidir.
4. Bilişim teknolojilerinin kullanımı konusunda öğretmenler bilgilendirilmelidir.
5. Çocukların gelişim düzeyleri dikkate alınarak etkinlikler hazırlanmalıdır.
6. Okul öncesi eğitimde bilişim teknolojilerinden en üst düzeyde yararlanabilmek için eğitim programlarının da iyi bir şekilde planlanması gerekmektedir.
7. Okul öncesi öğretmeni yetiştiren kurumlar, öğretmen adaylarının eğitim teknolojilerini kullanma becerilerini geliştiren programlar düzenleyebilir.
8. Öğretmenlerin ücretsiz olarak yararlanabilecekleri web siteleri oluşturulabilir ve bu sitelerden eğitim teknolojileri ile yapılabilecek etkinliklere erişim sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A. (2010). İlköğretim okullarında öğretim teknolojilerinin durumu ve sınıf öğretmenlerinin bu teknolojileri kullanma düzeyleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 1-17.
- Aktay, S. ve Güven Aktay, E. (2015). İlkokullarda teknoloji eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 17-44.
- Alkan, C. (1992). *Eğitim ortamlarının düzenlenmesi*. Ankara: Ankara Ün. Eğitim Fak.Yayınları.
- Arslan, M. (2005). Avrupa Birliği ülkelerinde okul öncesi eğitimin gelişimi ve mevcut durumu, *Milli Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 167, 1-5.
- Baydaş, Ö., Gedik, N., ve Göktaş, Y. (2012, 4-7 Mayıs). *İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin bilişim teknolojilerini kullanma durumu*. 4. Eğitim Araştırmaları Birliği Kongresi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Burgul, N. ve Yagan, M. (2008). The importance and the roles of information technologies in preschool education. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 3 (1). 47-56

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (Çev.ed. Bütün, M. ve Demir, S.B.). Ankara: Siyasal Yayıncılık.
- Çakaloz, B. (2008). *Lojistik yönetimde simülasyon temelli eğitim yaklaşımları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Çakmaz, B. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim teknolojilerini kullanma durumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Doğdu, S. ve Arslan, Z. (1993). *Eğitim teknolojisi uygulamaları ve eğitim araç gereçleri*. Ankara: Tekişik A.Ş.
- Gök, A., Turan, S. ve Oyman, N. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumlarına ilişkin görüşleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1 (3), 60-66
- Kacar, A., Ö. (2006). *Okul öncesi eğitimde bilgisayar destekli eğitimin rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karataş, H., Alıcı, B. ve Karabıyık, B. (2015). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (3), 1-9.
- Koçak, N. (2001). Erken çocukluk döneminde eğitim ve Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin durumu, *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 1-3.
- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (çev. ed. Turan, S.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Plowman, L. & Stephen, C. (2006). Technologies and learning in pre-school education. Paper presented at AERA annual meeting, *Education Research in the Public Interest*, San Francisco, CA.
- Prenksy, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9 (5), 1-6.
- Punch, K. F. (2011). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar*. (Çev. Bayrak, D., Arslan, H. B. ve Akyüz, Z.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sabancı, A. ve Ömeroğlu, M. (2015). Preschool Teachers' Views and Experiences about ICT Use in Instruction: A Case Study. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 5 (6), 170-183.
- Sandberg, A. (2002). Preschool Teacher’s Conceptions of Computers and Play. *Information Technology in Childhood Education Annual*, 1, 245-262. AACE.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yavuz Mumcu, H. ve Dönmez Usta, N. (2014). Öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumları. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education Vol. 3* (3), 44-55.

- Yıldırım, A. ve Simsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M., Üredi, L. & Akbaşı, S. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayar yeterlilik düzeylerinin ve eğitimde teknoloji kullanımına yönelik algılarının belirlenmesi, *International Journal of Humanities and Education*, 1(1), 105-121.
- Yürütücü, A.(2002). *Bilişim toplumunda ilköğretim sürecindeki eğitim teknolojileri*. II. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumu ve Fuar Bildirisi, Sakarya.